
Zakroczek-Dylewo, st. 3, gm. Rypin, woj. kujawsko-pomorski, AZP 39-51

Informator Archeologiczny : badania 34, 257-258

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

miasto w kierunku zachodnim. Celem badań było uchwycenie i zadokumentowanie profili obu fos oraz pozyskanie ruchomego materiału zabytkowego.

Założono 2 wykopy badawcze. Pierwszy o wymiarach 12,8 x 3,2 m znajdował się w odległości około 6 m od odcinka muru obronnego usytuowanego na linii wschód – zachód. Drugi o wymiarach 1 x 45 m założono w odległości około 14 m od wspomnianego odcinka muru. W wykopie I odkryto i zinventaryzowano 9 nawarstwień: warstwy 1-2 współczesne, związane z ostatnią renowacją murów obronnych, warstwa 4, w obrębie której odkryto znaczne ilości ceramiki, począwszy od renesansowej do nowożytnej stanowi zasyp fosi po ustaniu jej funkcji obronnej. Warstwa 6, biorąc pod uwagę jej treść przyrodniczą i konsystencję typową dla warstw zastoiskowych powstała w okresie, gdy fosa niewątpliwie wypełniona była wodą. W miejscu inwentaryzowanego przekroju miała ona szerokość około 10 m. Nie udało się uzyskać jej pełnej głębokości osiągając poziom 3 m, poniżej dzisiejszego poziomu terenu. W partiach przyspągowych znaleziono znaczne ilości pokruszonych cegieł palcówek ze śladami zaprawy piaskowo wapiennej. Bardzo wyraźne odcięcie wypełniska od siwego, gliniastego iłu będącego calcem wskazuje jednoznacznie, iż fosa wykopana została sztucznie. Warstwa 5, żółto-brunatna glina spoczywająca na calcu oraz znajdujące się na jej krawędzi belki palisady, stanowią najpewniej pozostałości starszych od muru drewniano-ziemnych umocnień miejskich. Warstwy 7 i 8 spoczywające na wtórnym złożu, poza zachodnią krawędzią fosi, należą zapewne do nasypów związanych z rozbudową umocnień, wybudowaniu drugiej fosi i rozdzielającej je grobli. Brzegi fosi nie były umacniane, nie odkryto śladów faszyny lub innych sposobów stabilizujących krawędzie.

W wykopie II stratygrafia nawarstwień była podobna. Całkowita głębokość fosi liczona od dzisiejszego poziomu terenu wynosi w tym miejscu 2,3 m, natomiast w czasach jej funkcjonowania wynosiła około 1,3 m, przy szerokości blisko 11 m.

Na podstawie wstępnych ustaleń i analizie źródeł historycznych, pozostałości drewniane palisady i nasypu wału obronnego można datować na połowę XIV lub 1 połowę XV w., druga fosa i odcinki drugiego pierścienia murów obronnych mogły powstać w XVI w. W wieku XVI i XVII umocnienia ze względu na zabudowę miasta, wykraczającego zdecydowanie poza ich obręb, a także na zmianę taktyki wojennej i uzbrojenia utraciły zdecydowanie na znaczeniu. W tym czasie fosa jest już częściowo zasypana.

Pozyskano 1866 fragmentów ceramiki naczyniowej, 43 fragmenty kafli piecowych, 54 ułamki naczyń szklanych datowanej na okres renesansu do wieku XVII.

Nieliczne ułamki ceramiki średniowiecznej (52 fragmenty), z najstarszej, zastoiskowej warstwy fosi należy tłumaczyć jej czyszczenie w trakcie szeregu prac renowacyjnych prowadzonych szczególnie w wieku XV i XVI.

Materiał zabytkowy znajduje się w Muzeum Ziemi Wschowskiej.

Wytrzyszczki, st. 3,
gm. Parzęczew, woj. łódzkie

patrz: wczesna epoka żelaza

ZAKROCZEK - DYLEWO,
st. 3, gm. Rypin,
woj. kujawsko-pomorski,
AZP 39-51

- osada hutnicza datowana od końca XIII do końca XVII w.

Ratownicze, weryfikacyjno-sondażowe badania archeologiczne, przeprowadzone od 16 do 31 sierpnia przez Aleksandra Andrzejewskiego (autor sprawozdania) i Aldonę Andrzejewską (Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, Pracownia Dokumentacji Archeologiczno-Konserwatorskiej). Finansowane przez WKZ i Uniwersytet Łódzki. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 74 m².

Badaniami objęto teren położony przy moście na rzece Rypienica, na terenie gospodarstwa Dylewo 21. Przebadano 5 wykopów o powierzchni około 1 ara.

Stwierdzono istnienie tutaj śladów osadniczych związanych z działaniem ośrodka hutniczo-kuźniczego funkcjonującego od późnego średniowiecza do czasów nowożytnych (XIII-XVII w.). Zebrano skromny zbiór ruchomego materiału zabytkowego, najliczniej reprezentowanego przez ułamki ceramiki naczyniowej (446 okazów), fragmenty kafli piecowych.

Świadczą o tym warstwy przeprażonej rudy, żuźle żelazne współwystępujące z nawarstwieniami spalenizny pochodzącej z piecowisk.

Do produkcji wykorzystywano lokalne rudy darniowe. Lokalizacja ośrodka nad rzeką pozwalała wykorzystać naturalną siłę prądów wodnych do napędzania urządzeń hutniczych. Koło wodne zostało później wykorzystane do napędu młyna zbożowego.

Materiały i dokumentacja z badań znajdują się w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego.

Badania będą kontynuowane.

Zakrzów, st. 4, gm. Gogolin,
woj. opolskie, AZP 93-39/76

patrz: neolit

Zakrzów, st. 6, gm. Gogolin,
woj. opolskie, 93-39/76

patrz: mezolit

Zakrzów, st. 41, gm. Gogolin,
woj. opolskie, AZP 93-38/44

patrz: wczesna epoka żelaza

Zrębice, Jaskinia Komarowa,
st. 5, gm. Olsztyn, woj. śląskie,
AZP 88-50/41

patrz: paleolit

Nowożytność

Babia, st. 6, gm. Rzgów,
woj. wielkopolskie

patrz: neolit

Bachórz, st. 16, gm. Dynów,
woj. podkarpackie, AZP 107-
79/16

patrz: środkowa, młodsza i późna epoka brązu

Beznazwa, st. 1/8,
gm. Władysławów,
woj. wielkopolskie

patrz: środkowa, młodsza i późna epoka brązu

Beznazwa, st. 9,
gm. Władysławów,
woj. wielkopolskie

patrz: środkowa, młodsza i późna epoka brązu

Bielice, st. 3, gm. *loco*,
woj. łódzkie, AZP 56-48/5

patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich